

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน Role of the Sangha in the Local Administration of Nanoi District Nan Province.

พระครูบรรพธรรมรักษ์ (ธมมวโร) กองวี¹, พระครูโสภณปริยัติสุธี² และสมยศ ปัญญา³

Pharkhrubowonthammarak Sutharak Kongwi¹, Phrakhrusoponpariyatsutee² and Somyot Panyamak³

¹นิสิต ปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

^{2,3}อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

¹Master Student of Political Science Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus

^{2,3}Lecturer from the Faculty of Political Science Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus

Corresponding Author Email: prakrutamarak@gmail.com

Received: 1 February 2022

Revised: 16 March 2022

Accepted: 19 March 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน และ 3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ มีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 35 คน/รูป โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจากแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของพระสงฆ์มี 6 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านการปกครอง (2) ด้านการศึกษา (3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (5) ด้านการสาธารณูปการ (6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ 2) พระสงฆ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ในระดับวัดและระดับตำบลมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยาก ทั้งในภาวะปกติและในภาวะที่เกิดภัยพิบัติ และในระดับอำเภอ ที่มีต่อการปกครองนั้น คือการส่งเสริมคุณสมบัติพื้นฐานในการดำเนินกิจการด้านสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้พระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในหลักธรรมอย่างเหมาะสม และอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และ 3) ด้านการปกครอง คือ จะต้องมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการทำงานร่วมกัน ด้านการศึกษา คือ การมุ่งเน้นให้พระสงฆ์ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ การจัดตั้งกองทุนในการศึกษาต่อและนำมาจัดสรรเป็นทุนการศึกษาทุกปีให้กับเด็กที่มีผลการเรียนดีและมีความตั้งใจมุ่งมั่นในการศึกษาแต่ยากจน ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ ควรมีการสนับสนุนให้มีการเผยแผ่ธรรมะอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่มุ่งเน้นการเข้าถึงชุมชนอย่างแท้จริง ด้านสาธารณูปการ คือ ควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณในส่วนของการทำนุบำรุงวัดให้เป็นไปอย่างทั่วถึง และด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานเพื่อจัดตั้งกองทุนสนับสนุนปัจจัยด้านอุปโภคและบริโภคให้เพียงพอ

คำสำคัญ: บทบาทพระสงฆ์, การปกครองคณะสงฆ์, การปกครองท้องถิ่น

Abstract

This research consists purposes were: 1. to study the role of monks in the local administration of Na Noi District, Nan Province; 2. to compare the role of monks on local administration in Na Noi District, Nan Province; and 3. to propose guidelines for development. The role of monks in the local administration in Na Noi District, Nan Province was qualitative research. The research tool was an interview with a target group of 35 people

using a specific method. and then use the information gathered from various related documents and obtained from the interview form for content analysis The results of the research showed that 1) The Sangha's roles consisted of 6 aspects: (1) administration (2) education (3) welfare education (4) Buddhism propagation (5) public welfare (6) public welfare 2) The monks' attitude towards the local administration of Na Noi District, Nan Province at the temple and sub-district levels is similar, that is, there is assistance to people in need. both in normal conditions and in the event of a disaster and at the district level to that rule is to promote basic qualifications in the implementation of public welfare affairs in order for the monks to conduct themselves in accordance with the Dharma principles appropriately and devoted themselves to the common good and 3) the governance aspect is the need to develop technology to be used to work together; the education aspect is to focus on the bishops' education at the highest level. to do in the aspect of education welfare, it is to establish a fund for further education and to allocate it as a scholarship every year for children who have good grades and who are determined to study but are poor. Regarding the propagation of Buddhism, there should be support for the propagation of the Dharma in a concrete manner. through activities or projects that truly focus on reaching the community in terms of public utilities, attention should be paid to budget allocation for the maintenance of the temple to be thorough. and public welfare: there should be a plan for the establishment of a fund to support the consumption and consumption factors sufficiently.

Keywords: Sangha's Role, Sangha Administration, Local Government

บทนำ

เมื่อก้าวถึงการเมืองการปกครอง ตามทัศนะของนักรัฐศาสตร์แต่ละยุคสมัยนั้น ต่างมีมุมมองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในขณะที่บางท่านมีทัศนะต่อการเมืองการปกครองว่า เป็นเรื่องของสถาบันทางการเมือง เช่น คณะรัฐมนตรี สถาปนาพระราชกรณียกิจ กลุ่มผลประโยชน์ บางท่านมีทัศนะต่อการเมืองการปกครองว่า เป็นเรื่องรัฐ ต่อมาในนักรัฐศาสตร์หลายท่านไม่เห็นด้วย โดยคิดว่าการเมืองหรือมีทัศนะต่อ “การเมืองการปกครอง” ในลักษณะที่อยู่กับที่กลุ่มของนักรัฐศาสตร์ที่ไม่เห็นด้วยนี้มีทัศนะต่อการเมืองการปกครองว่า แท้จริงแล้วน่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่หรือกิจกรรมเหล่านั้น หน้าที่ของสถาบันทางการเมือง ได้แก่ การแข่งขันต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ การใช้อำนาจ การบังคับให้มีการปฏิบัติตาม เป็นต้น แต่ในระยะต่อมาเริ่มสงสัยกันว่า แม้จะยังเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของสถาบันเหล่านั้นอยู่ แต่มีหน้าที่เกี่ยวกับการตัดสินใจหรือการกำหนดนโยบายสาธารณะมากกว่า โดยได้รับการยอมรับอย่างมากโดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตามได้มีนักรัฐศาสตร์บางท่านมองว่าการเมืองการปกครองเป็นระบบที่หมายถึงปฏิสัมพันธ์หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม (ชรินทร์ สันประเสริฐ, 2553) หรือในกรณีของการเมืองการปกครองของไทย ก็จะมุ่งให้ความสนใจในการศึกษา เรื่องการเมืองภายในสังคม หรือในเรื่องสถาบันและกระบวนการทางการเมืองการปกครองของไทย กลุ่มกดดันและพรรคการเมือง ทหารกับการเมืองไทย กระบวนการนิติบัญญัติของ การปกครองส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เป็นต้น (จุฬพล หนีพานิช, 2550)

การเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่น ถือว่าเป็นการปกครองท้องถิ่นที่ประกอบด้วย โครงการสร้างการบริหารงานบุคคล ด้านการคลังและงบประมาณ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ขณะเดียวกันก็มุ่งศึกษาผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย รวมทั้งอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ผลลัพธ์ทางนโยบายที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ของไทยอยู่ในขั้นการเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญ ภายหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการจัดสรร

ทรัพยากรตามแนวทางการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการพัฒนา เพิ่มบทบาทและความรับผิดชอบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากกระบวนการทำงานแบบใหม่ในการกำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่นและการตรวจสอบ ความเป็นไปเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นได้จากวิสัยทัศน์และความร่วมมือของหลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการเมืองท้องถิ่น ฝ่ายข้าราชการ และฝ่ายวิชาการ เป็นต้น (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2550) เช่นเดียวกับ เรื่องวิเทศสุวรรณ์ ได้กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local government) เป็นสถาบันที่มีลักษณะพิเศษและมีคุณค่า เนื่องจากการปกครองระดับล่างที่มาจากการเลือกตั้ง มีความใกล้ชิดต่อประชาชนมีความชอบธรรมและเป็นฐานของการพัฒนาทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย (เรื่องวิเทศ สุวรรณ์, 2556) เมื่อพิจารณาบทบาทของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่า พุทธศาสนาที่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ชาวพุทธนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ประกอบด้วย พระพุทธเจ้า พระธรรมคำสั่งสอน พระภิกษุสงฆ์ วัด อุบาสก อุบาสิกา ดังนั้น การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนาในเชิงปรัชญา เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ดังนั้นผู้ปกครองไม่ว่าจะอยู่ในระดับใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันสงฆ์เป็นสถาบันจารีตที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในวิถีของพุทธส่วนใหญ่ ทั้งทางด้านศีลธรรม จรรยาและกิจกรรมทางโลก (สมบุญ สุธาจารย์ และคณะ, 2543)

อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ถือว่าเป็นเมืองที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา และมีสถาบันทางศาสนาซึ่งมีพระสังฆาธิการเป็นหัวหน้าคณะสงฆ์มีความใกล้ชิดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เนื่องจากในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติในมาตรา 50 (8) ไว้ว่า เทศบาลต้องบำรุงรักษาศิลปะ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 ในมาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตพื้นที่ตนเองรับผิดชอบเกี่ยวศาสนา กล่าวคือใน (5) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสังฆาธิการ ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับสถาบันทางการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังเช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการต่อการปกครองท้องถิ่นอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน เพื่อให้ทราบแนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 35 คน/รูป ซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะ คือ มีความรู้เรื่องการปกครองท้องถิ่นและมีส่วนได้เสีย (Stakeholders) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน นักวิชาการด้านพุทธศาสนา จำนวน 3 ท่าน ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 3 ท่าน และนักปกครองท้องถิ่น จำนวน 3 ท่าน พระสังฆาธิการระดับวัด 15 รูป พระสังฆาธิการระดับตำบล 6 รูป พระสังฆาธิการระดับอำเภอ 2 รูป

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และแบบสัมภาษณ์ โดยกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 35 คน/รูป ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.1 ด้านการปกครอง เป็นบทบาทในการประสานงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมของชุมชน เพื่อร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์ในพิธีการทางศาสนาต่าง ๆ ร่วมแสดงความคิดเห็นและส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้พระสังฆาธิการยังมีบทบาทในด้านการพัฒนาทางวัฒนธรรมและการศึกษาอีกด้วย โดยการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจะช่วยให้พระสังฆาธิการสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการเป็นผู้นำและตัวอย่างในการปกครองในชุมชน โดยการใช้หลักธรรมในการให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาจิตใจ ตลอดจนการบริหารโดยใช้หลักธรรมต่าง ๆ ในการปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครอง ตามพระธรรมวินัย กฎหมายมหาเถรสมาคม เป็นต้น

1.2 ด้านการศึกษา บทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ในด้านการศึกษา นั้น คือ การส่งเสริมในด้านทุนการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรในวัด รวมถึงเด็กและเยาวชนในชุมชนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ดี เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาให้เด็ก เยาวชน พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาต่ออย่างทั่วถึง รวมถึงการให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปผ่านการจัดกิจกรรม เช่น การบวชเรียนฤดูร้อน การเป็นอาจารย์สอนในโรงเรียน สถาบันการศึกษา และโรงเรียนพระปริยัติธรรม การเป็นวิทยากรอบรมองค์กรต่าง ๆ ในด้านคุณธรรมและจริยธรรม การสอนธรรมะผ่านการจัดกิจกรรมปฏิบัติต่าง ๆ เป็นต้น

1.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ บทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ในด้านการศึกษาสงเคราะห์นั้น จะเป็นการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชน รวมถึงพระภิกษุ สามเณร ที่มีความตั้งใจจริงในการพัฒนาความรู้ของตนเอง แต่ขาดโอกาสในการศึกษาต่อ ผ่านการมอบทุนการศึกษา ค่าขึ้นทะเบียนเกี่ยวกับการศึกษา หรือปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงการจัดกิจกรรมบวชเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียนหลักธรรม ได้เข้ามารับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้มีความรู้ความเข้าใจทางหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เพื่อให้เข้าถึงหลักธรรมอย่างแท้จริง ตลอดจนการให้การช่วยเหลือในของการจัดหางบประมาณ โดยการประสานขอรับความช่วยเหลือจากองค์กรหรือหน่วยงานราชการต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์กรที่สามารถจัดสรรงบประมาณเข้ามาช่วยเหลือได้ เป็นต้น

1.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา บทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ในด้านการสาธารณูปการนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมทางสงฆ์ การเทศน์หรือบรรยายธรรมะในวันสำคัญให้แก่พุทธศาสนิกชน เพื่อให้พระพุทธศาสนาเข้าไปถึงจิตใจของประชาชนทั่วไป รวมถึงการบูรณาการร่วมจัดกิจกรรมกับชุมชนช่วยส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาเข้าไปใกล้ประชาชนมากยิ่งขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชน ที่ในปัจจุบันห่างไกลพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก โดยการกระตุ้นและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ประชาชนหันมาเข้าวัด ฟังเทศน์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับชุมชน เป็นต้น

1.5 ด้านการสาธารณูปการ บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ในด้านการสาธารณูปการนั้น ส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนและอนุเคราะห์ในกิจการการก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์ทางศาสนา เนื่องจากวัดอยู่คู่กับพุทธศาสนิกชนไทยมาอย่างยาวนาน จึงเป็นที่เคารพและศรัทธา ดังนั้นการบูรณปฏิสังขรณ์จึงเป็นการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในด้านวัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นการดำเนินกิจการเกี่ยวกับการสงเคราะห์บุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ เช่น ผู้ประสบภัยต่าง ๆ ที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน รวมถึงการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านและบุคคลทั่วไปเข้าถึงวัดได้มากขึ้น ไม่เป็นเพียงแต่สถานที่สำหรับการฝึกฝนจิตใจเท่านั้น แต่เป็นสถานที่ที่สามารถรับวิชาความรู้ได้อีกด้วย เป็นต้น

1.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ในด้านการสาธารณสงเคราะห์นั้น พระสงฆ์มีการวางแผนร่วมกับชุมชน ให้เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านสามารถพึ่งพาได้ยามเกิดภัยพิบัติ เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน บำบัดทุกข์บำรุงสุข เพื่อให้เกิดประโยชน์แห่งการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยังรวมถึงการมอบปัจจัยหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ประสบภัยพิบัติ ดังนั้น บทบาทของพระสงฆ์ในการดำเนินการสาธารณสงเคราะห์ประชาชนในอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน เป็นการดำเนินกิจกรรมเพื่อเป็นการดูแลช่วยเหลือสังคม และเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของการบริการให้ความช่วยเหลือประชาชน เพื่อนำมาซึ่งประโยชน์ในการช่วยเหลือได้อย่างแท้จริง

2. การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ด้านการปกครอง พบว่า (1) ระดับวัด ท่านมีความคิดเห็นว่าเป็นการดำเนินการที่ร่วมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ โดยมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้นำทางศาสนา เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่ดีงามในสังคมทั้งทางกายและจิตใจ รวมถึงการเป็นที่พึ่งพิงของชาวบ้านในชุมชน โดยใช้หลักธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การดำเนินการหรือกิจกรรมทางพุทธศาสนาดังกล่าวพระสงฆ์มีการดำเนินการให้มีความสอดคล้องและมีความสัมพันธ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) ในระดับตำบล ท่านได้ให้ความคิดเห็นต่อบทบาทดังกล่าว โดยเห็นว่าพระสงฆ์ในระดับตำบลมีการดำเนินการร่วมกับชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ พัฒนา และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

2.2 ด้านการศึกษา ได้แก่ (1) ในระดับวัด คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านได้รับการศึกษาที่ดีและเหมาะสม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่เด็กและเยาวชนได้ศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ เช่น การสอนให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาต่อ (2) ในระดับตำบล ส่วนใหญ่แล้วท่านมีบทบาทในการเป็นครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย เพื่อให้ความรู้ทั้งทางวิชาการและเกี่ยวกับหลักธรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการมอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ขาดโอกาส เพื่อช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่มีฐานะทางครอบครัวยากจน และ (3) ในระดับอำเภอ เกี่ยวกับการสนับสนุนให้พระภิกษุ สามเณรได้รับการศึกษาพระธรรมวินัย เนื่องจากพระภิกษุ สามเณรขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง เป็นต้น

2.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า (1) ในระดับวัดและตำบลมีบทบาทที่คล้ายคลึงกันในส่วนของการให้ทุนการศึกษา การให้ความรู้และทัศนคติที่ดีในการศึกษา อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการคิดและวิธีปฏิบัติที่ดีและเหมาะสม สำหรับบทบาทในด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ และ (2) ในระดับอำเภอ จะเป็นบทบาทที่ดูแลและส่งเสริมในด้านการศึกษาสงเคราะห์อย่างทั่วถึงและครอบคลุม เป็นต้น

2.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า (1) ในระดับตำบล พระสังฆาธิการออกนอกสถานที่เพื่ออบรมธรรมะให้กับพุทธศาสนิกชน ผ่านโครงการธรรมะสัญจรไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแผ่หลักธรรมให้เข้าถึงชาวบ้านมากยิ่งขึ้น รวมถึงคนรุ่นใหม่ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือผู้ป่วยติดเตียงที่ไม่มีโอกาสได้เข้าวัดเพื่อทำบุญและฟังธรรมเทศนา (2) ในระดับอำเภอมีบทบาทที่สำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับพุทธศาสนิกชนที่เลื่อมใสศรัทธา โดยการให้ความรู้ความเข้าใจและมุมมองในการใช้ชีวิตผ่านหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และหาหนทางและวิธีการในการเข้าถึงประชาชนมากขึ้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น และสร้างความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนที่เข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัย เป็นต้น

2.5 ด้านการสาธารณูปการ พบว่า (1) ในระดับตำบล พระสังฆาธิการทำหน้าที่ในการบริหารจัดการและพัฒนาวัดและบริเวณภายในวัด ให้ร่มรื่น น่าอยู่ เหมาะสมสำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมให้กับชาวบ้านในชุมชน รวมถึงการก่อสร้าง บำรุงรักษา และบูรณปฏิสังขรณ์สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ภายในวัด เช่น วิหาร กุฏิ ศาลาการเปรียญ อุโบสถ และศาลาบำเพ็ญกุศล เป็นต้น (2) ในระดับอำเภอที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน คือ การส่งเสริมให้วัดทุกวัดในเขตปกครองเป็นศูนย์กลางรอบด้าน กล่าวคือ วัดสามารถเป็นสถานที่แหล่งท่องเที่ยวให้กับชาวบ้านหรือคนต่างชาตินำมาเยี่ยมชมได้ โดยวัดต้องมีการดูแลรักษา ทำนุบำรุงศาสนวัตถุและศาสนสถานให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง โดยนำแนวคิด 5 ส มาใช้ภายในวัด รวมถึงการเป็นศูนย์บำบัดทุกข์ บำรุงสุข และสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับชาวบ้าน ยามมีปัญหาพวกเขาเหล่านั้นสามารถมาพึ่งพิงได้ ดังเช่นสังคมไทยในอดีต เป็นต้น

3. การเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ดังนี้

3.1 ด้านการปกครอง แนวทางในการพัฒนาบทบาทพระสังฆาธิการในด้านนี้ คือ จะต้องมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการทำงานร่วมกัน การปรับทัศนคติให้เข้ากัน และการอบรมพระนักพัฒนา กล่าวคือ ปัจจุบันนี้เทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญในการติดต่อสื่อสารประสานงานให้ผู้รับสารและผู้ส่งสารมีความเข้าใจกันและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการปรับทัศนคติให้เข้ากันก็เพื่ออีกประการหนึ่งที่พระสังฆาธิการควรนำมาปรับใช้เมื่อต้องทำงานร่วมกับองค์กรอื่น โดยควรมีการพูดคุยหรือประชุมให้บ่อยครั้งเพื่อลดความขัดแย้งและควรนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการทำงานด้วย แนวทางการพัฒนาอีกประการหนึ่งคือ การเข้าอบรมพระนักพัฒนา โดยการเข้าทำงานสงเคราะห์ชุมชนด้วยการช่วยเหลือชาวบ้านผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือการให้คำแนะนำชาวบ้าน ซึ่งเป็นการพัฒนาบทบาทที่สำคัญในพัฒนาชุมชนและสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดี เป็นต้น

3.2 ด้านการศึกษา แนวทางในการพัฒนาบทบาทพระสังฆาธิการในด้านนี้ คือ ควรเน้นในเรื่องของการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความตั้งใจจริงในการศึกษาเล่าเรียนมากยิ่งขึ้น โดยจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงธรรมะประกอบกันไปด้วยเนื่องจากจะทำให้เด็กและเยาวชนมีสมาธิมากขึ้น หรือการเข้าวัดฟังเทศน์ เพื่อสนทนารธรรม ก็จะช่วยให้เด็กและเยาวชนเกิดความสงบและมีสติตั้งใจศึกษาเล่าเรียน สำหรับปัญหาที่สอง ควรมีการมุ่งเน้นให้พระสังฆาธิการได้รับการศึกษาในระดับที่สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เนื่องจากท่านต้องเป็นผู้นำแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนมาสั่งสอนผู้อื่นได้ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ แนวทางในการพัฒนาบทบาทพระสังฆาธิการในด้านนี้ คือ การจัดตั้งกองทุนในการศึกษาต่อและนำมาจัดสรรเป็นทุนการศึกษาทุกปีให้กับเด็กที่มีผลการเรียนดีและมีความตั้งใจมุ่งมั่นในการศึกษาแต่ยากจน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างโอกาสของบุคลากรของชุมชนและประเทศชาติ เป็นขวัญและกำลังใจในการศึกษาต่อ และช่วยแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองที่มีฐานะยากจนในระดับหนึ่ง เป็นต้น

3.3 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แนวทางในการพัฒนาบทบาทพระสังฆาธิการในด้านนี้ คือ ควรมีการสนับสนุนให้มีการเผยแผ่ธรรมะอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่มุ่งเน้นการเข้าถึงสู่ชุมชนอย่างแท้จริง โดยให้มีการเผยแผ่

ธรรมะในเชิงรุกมากขึ้น เช่น โครงการธรรมสัญจร หรือการใช้สื่อออนไลน์เพื่อให้ประชาชนสามารถฟังธรรมได้ง่ายมากขึ้น ให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการแสดงบทบาทของพระสงฆ์นั้น ควรเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและชักจูงให้ประชาชนหันมาเข้าถึงพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เป็นต้น

3.4 ด้านการสาธารณูปการ แนวทางในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการในด้านนี้ คือ ควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณในส่วนของการทำนุบำรุงวัดให้เป็นไปอย่างทั่วถึง และควรกระจายงบประมาณนั้นอย่างเสมอภาคเท่าเทียม โดยวัดสามารถนำไปบริหารจัดการภายในวัดได้ เนื่องจากพระสงฆ์สามารถที่จะเข้าใจถึงปัญหาภายในวัดที่แท้จริง ดังนั้น เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรอบคอบ รวมถึงควรผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย เพื่อให้มีการดูแลศาสนสถานและศาสนวัตถุอย่างจริงจัง เกิดการร่วมช่วยพัฒนาให้พระพุทธศาสนามั่นคงถาวร เป็นต้น

3.5 ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ แนวทางในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการในด้านนี้ คือ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานเพื่อจัดตั้ง กองทุนสนับสนุนปัจจัยด้านอุปโภคและบริโภคให้เพียงพอ โดยพระสงฆ์ควรมีเป็นแกนนำหลักในการดำเนินกิจกรรมการช่วยเหลือดังกล่าว ซึ่งอาจรวมถึงการเข้าถึงคนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง เพื่อเข้าไปมอบถุงยังชีพหรือเวชภัณฑ์ระมัดระวังแก่บุคคลเหล่านั้น เพื่อร่วมกันหาแนวทางป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่เป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณได้ ทั้งนี้ การให้บริการด้านสาธารณสุขสงเคราะห์จะต้องให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อการแก้ปัญหาสังคม เพื่อให้งานสาธารณสุขสงเคราะห์มีความยั่งยืนอย่างแท้จริง เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน พบว่า บทบาทที่สำคัญและมีผลต่อการปกครองท้องถิ่นหลายด้าน โดยบทบาทของพระสงฆ์เหล่านี้มุ่งเน้นการสร้างสรรค์สังคมที่อยู่ดีมีสุข โดยมีแนวคิดในการพัฒนาทั้งด้านจิตใจและปัญญาของชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านสามารถดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยแยกออกเป็น 6 ด้าน กล่าวคือ (1) บทบาทด้านการปกครอง (2) บทบาทด้านการศึกษา (3) บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ (4) บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (5) บทบาทด้านการสาธารณูปการ (6) บทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน พบว่า ในระดับวัด และระดับตำบลมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยาก ทั้งในภาวะปกติและในภาวะที่เกิดภัยพิบัติ รวมถึงการพัฒนาวัดและชุมชนให้น่าอยู่ เพื่อเป็นสถานที่ให้บริการความช่วยเหลือประชาชนได้อย่างทันที่ สำหรับบทบาทของพระสงฆ์ในระดับอำเภอ ที่มีต่อการปกครองนั้น คือการส่งเสริมคุณสมบัติพื้นฐานในการดำเนินกิจการด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ เพื่อให้พระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในหลักธรรมอย่างเหมาะสม และอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน พบว่า มีแนวทาง 6 แนวทาง ได้แก่ (1) ด้านการปกครองพระสงฆ์ คือ จะต้องมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการทำงานร่วมกัน การปรับทัศนคติให้เข้ากัน และการอบรมพระนักพัฒนา (2) ด้านการศึกษา การมุ่งเน้นให้พระสงฆ์ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เนื่องจากท่านต้องเป็นผู้นำแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนมาสั่งสอนผู้อื่นได้ (3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ การจัดตั้งกองทุนในการศึกษาต่อและนำมาจัดสรรเป็นทุนการศึกษาทุกปีให้กับเด็กที่มีผลการเรียนดีและมีความตั้งใจมุ่งมั่นในการศึกษาแต่ยากจน เพื่อเป็นการสร้างโอกาสของบุคลากรของชุมชนและ

ประเทศชาติ (4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ ควรมีการสนับสนุนให้มีการเผยแผ่ธรรมะอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่มุ่งเน้นการเข้าถึงสู่ชุมชนอย่างแท้จริง โดยให้มีการเผยแผ่ธรรมะในเชิงรุกมากขึ้น เช่น โครงการธรรมสัญจร (5) ด้านสาธารณูปการ คือ ควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณในส่วนของการทำนุบำรุงวัดให้เป็นไปอย่างทั่วถึง และควรกระจายงบประมาณนั้นอย่างเสมอภาคเท่าเทียม และ (6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานเพื่อจัดตั้งกองทุนสนับสนุนปัจจัยด้านอุปโภคและบริโภคให้เพียงพอ ซึ่งอาจรวมถึงการเข้าถึงคนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง เพื่อเข้าไปมอบถุงยังชีพหรือเทศนาธรรมแก่บุคคลเหล่านั้น เพื่อร่วมกันหาแนวทางป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่เป็นที่พึงทางจิตวิญญาณได้

การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน มีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. บทบาทด้านการปกครอง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของทวีมา ไชยงยศ ได้วิจัยเรื่องบทบาทพระสังฆาธิการด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระเทพศาสนาภิบาล (แย้ม กิตติธโร) พบว่า ในบทบาทของพระเทพศาสนาภิบาล (แย้ม กิตติธโร) นั้นมีหลายบทบาทเนื่องจากท่านเป็นพระเถระที่มีวิสัยทัศน์สร้างสรรค์ เริ่มจากตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง (พระอารามหลวง), รองเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม, เลขาธิการพระธรรมทูต สายที่ 1, คณะกรรมการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 นอกจากตำแหน่งทางสงฆ์แล้ว ท่านยังมีตำแหน่งในส่วนของการศึกษาอีกหลายแห่ง คือ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา และโรงเรียนอีกหลาย ๆ แห่ง ทั้งนี้ ในส่วนการปกครองทางฆราวาส ท่านมีแนวทางส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่าง บ้าน วัด ราชการ โดยการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้การปกครองมีประสิทธิภาพท่านจะมีการติดตาม ประชุม เพื่อหาแนวทางใหม่ ๆ เสมอ

2. บทบาทด้านการศึกษา พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูอุทัยพัฒนโกศล (ฉลอง กุสโล) วิจัยเรื่องบทบาทคณะสงฆ์กับการศึกษา พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่ปรากฏในสังคมไทย พระสงฆ์ไทยมีบทบาทที่ได้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทย ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาแก่ชาวบ้าน (ทั้งมหาวิทยาลัยและระดับมัธยมศึกษา ตลอดจนเด็กเล็ก) 2) การเป็นครูผู้สอนตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ 3) การช่วยเหลือสังคมด้านการบริจาคทุนทรัพย์แก่หน่วยงานต่าง ๆ 4) การช่วยเหลือด้านการรักษาโรคพยาบาลแก่ผู้ยากจน 5) การเป็นผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน 6) การเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาหาเสพติด 7) การช่วยเหลือด้านการสร้างสถานที่ราชการ 8) การเผยแผ่หลักธรรมผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ โดยการเป็นผู้แสดงธรรม ปาฐกถาธรรม และการประพฤติปฏิบัติธรรม

3. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนีย์ ไชยกุล และจงจิตร แสงทอง ได้วิจัยเรื่องบทบาทพระสังฆาธิการที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์จังหวัดพะเยา พบว่า บทบาทด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาศาสนาศึกษา ประกอบด้วย การให้ทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ-สามเณร ส่งเสริมและสนับสนุนโดยการหาเงินอุดหนุนทางการศึกษา จัดหาเด็กและเยาวชนเข้ามาบรรพชาเป็นสามเณรเพื่อศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนเด็กผู้ด้อยโอกาสได้เข้ามาบวชเรียน และส่งเสริมให้พระสังฆาธิการที่จบ ม.6 แล้ว ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

4. บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์ วิจัยเรื่องบทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชน เพื่อลด ละ เลิก อบายมุข: ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลารามภรณ์ พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนด้วยการกระตุ้นปลุกจิตสำนึก นำเทคนิควิธีในการเข้าถึงชุมชน การสื่อสารกับชุมชนผ่านการเทศน์บวร ป้ายข้อความสื่อด้วยหลักธรรม การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการพัฒนากิจกรรม

กลุ่ม ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้คือชุมชนปลอดจกอบายมุข โดยขั้นตอนของกิจกรรมมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเอง

5. บทบาทด้านการสาธารณสุขการ พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูริ (นนทิโย ประยูร) วิจัยเรื่อง บทบาทการพัฒนาชุมชนของวัดอินทาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ในด้านการพัฒนาวัฒนธรรมนั้น วัดอินทารามเป็นศูนย์รวมแหล่งความรู้แขนงต่าง ๆ เจ้าอาวาสริเริ่มก่อตั้งห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารี ปลูกฝังส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเทศน์ทุกวัน ธรรมสวดะ ดารอบรม การเรียนการสอนธรรมศึกษาแก่เยาวชนทุกวันศุกร์ ส่งเสริมประเพณีถวายสลากภัต การถวียนผ้าอาบน้ำฝน การตักบาตรน้ำผึ้ง การเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดกคาถาพันในวันสารทไทยทุกปี สนับสนุนการฝึกอบรมเยาวชนด้านการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น สนับสนุนการสร้างห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารี เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ภายในตำบล

6. บทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์วศิน วิสุโท (พงษ์ศักดิ์) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือ เกื้อกูลนั้น วัดและพระสังฆาธิการเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจการในฝ่ายพุทธจักรเพื่อประกอบกับฝ่ายอาณาจักร ในการร่วมมือร่วมแรงกันพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ เพราะวัดก็มีความพร้อมในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่ และปัจจัยอื่น ๆ พอที่พระสังฆาธิการจะช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สังคมชุมชนได้ ซึ่งวัดก็ยังถือว่าเป็นองค์กรคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชนทั่วไป ที่อาจจะได้รับความเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ ได้ถือได้ว่าวัดยังมีความมั่นคงและมีศักยภาพในระดับหนึ่งทีเดียวที่ขับเคลื่อนงานเหล่านี้ได้เป็นอย่างดีการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อ สาธารณประโยชน์ ได้แก่พระสังฆาธิการ และต้องให้การช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความตั้งใจและให้เกิดความเป็นธรรมเป็นประโยชน์ที่ เกิดแก่ชุมชนหมู่บ้าน เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและมีความจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรองและหาเหตุผล ในการทำงาน ต้องมีความรอบรู้และรอบคอบสามารถในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ให้เกิดในวงกว้าง เป็นที่ไว้วางใจเชื่อใจใน การทำหน้าที่ของพระสังฆาธิการ เพราะว่าวัดเป็นสถาบันหลักที่จะสามารถพอที่จะให้ความอนุเคราะห์และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ผู้อื่น ให้ได้รับประโยชน์จากการจัดสรรหรือการจัดหาหรือการจัดการในเรื่องต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสมและมีความเป็นธรรมเพื่อ ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมต่อไป ด้วยความหวังที่จะนำพาชุมชนให้เกิดความเจริญและผาสุกต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ควรมีการขยายผลการดำเนินงานออกไปในพื้นที่ต่าง ๆ
- 1.2 ควรนำไปจัดทำเป็นแผนนโยบายการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้ชัดเจน
- 1.3 ควรมีการสนับสนุนความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เช่น ภาคส่วนการปกครอง เพื่อช่วยส่งเสริมบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการรับรู้การแสดงบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นควบคู่กันไปด้วย รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทดังกล่าวนั้น ตลอดจนควรศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณท่าน พระครูโสภณปริยัติสุธี, รศ.ดร. ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และท่านร.ต.ต.ดร.สมยศ ปัญญา ปณิธานปรารถนา ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไข จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล หินพานิช. (2550). *ความหมาย ขอบข่าย และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐศาสตร์กับศาสตร์อื่น*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชรินทร์ สันประเสริฐ. (2553). *เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2550). *การคลังท้องถิ่นรวมบทความวิจัยเพื่อพลังให้ท้องถิ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ. สปีด จำกัด
- ทวิณา ไชยงยศ. (2559). *บทบาทพระสังฆาธิการด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษาของพระเทพศาสนาภิบาล (แยม กิตติธโร)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระครูพิศิษฐ์ประทาน (นันทิโย ประยูร). (2544). *บทบาทการพัฒนาชุมชนของวัดอินทาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์. (2544). *บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชน เพื่อลด ละ เลิก อบายมุข: ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์*. (วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต). สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระสมุห์วศิน วิสุทโธ (พงษ์ศักดิ์). (2563). *การพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี*. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 2(2), น.449-460.
- พระครูอุทัยพัฒนโกศล. (ฉลอง กุสโล). *บทบาทคณะสงฆ์กับการศึกษา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2556). *แนวคิดและทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด
- สมบูรณ์ สุขสำราญ, เสรี พงษ์พิศ และอารง สุทธศาสตร์. (2543). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของการเมืองไทยหน่วยที่ 7 ศาสนากับการเมืองไทย*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เสาวนีย์ ไชยกุล และจงจิตร แสงทอง. (2554). *บทบาทพระสังฆาธิการที่มีต่อการพัฒนาศาสนศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพะเยา*. (วิทยานิพนธ์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). วิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2561). *พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 พ.ศ. 2562* กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี